

GYULAFEHÉRVÁRI HIRLAP

Előfizetési árak: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám ára 8 kr. Megjelenik minden héten egyszer: Csütörtökön.	Felelős szerkesztő és laptulajdonos: ISSEKUTZ JÁNOS. Nyomtató és Kiadó: Papp György. Gyulafehérvárt.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Püsp. Lyc. nyomda. Gyulafehérvárt. Hirdetések díjszabály szerint.
--	---	---

Gyulafehérvárt 1894. április 19-én.
Régi mulasztásait van hivatva visszapótolni városunk. —

Volt idő, de régen, talán mint mondani szokták, igaz se volt, hogy Gyulafehérvár haladásnak nézett elébe. —

Az akkori képviselőtestület szükmarkuságból, vagy méltán kimondhatjuk tudatlanságból elutasította magától mindazokat, kik Gyulafehérvárt emelni törekedtek.

Hosszu ideig kellett városunknak várnia, míg újból alkalom nyílt arra, miszerint a város előrehaladottsága tekintetében bármit tehesünk, — mert tudjuk azt, hogy e város egymagába a haladást oly mérvben, mint az megkívánatik, elősegíteni nem tudja.

Nem jut eszünkbe, hogy ki volt az, ki a multkori megyegyűlésen oly szépen fejtegette Gyulafehérvár jelen helyzetét és kiemelte azt, hogy e városnak nem kell semmi, mert ez a maga zsirjában is megél — míg Enyed hivatva van, minden intézményt magába foglalni, ha más egyébért nem is, de a sokszori közmondásért, hogy „Enyed a világ közepe.“

Nem tudjuk mi jó akaratot találunk e mondásban, hanem annyit igen, hogy Nagy-Enyed és Gyulafehérvár ma már rivalis ellenfelek — egyszerűen azon kihívó nyilatkozatokért is, melyeket ugyanott Váray Elek úr és Nagy-Enyed város polgármestere hangoztattak. —

Ez utóbbi szerint a vármegye azt, hogy az erdélyi megyék között vezérszerepet játszhatott, Nagy-Enyednek tulajdoníthatja.

Valóban látjuk, miként a polgármester ur nem történész, s hogy nem mint ilyen, hanem mint laicus szólott az akkor szőnyegen lévő tárgyhöz és így rossz neven töle nem vehetjük felszólalását, mert hisz voltak olyanok, kik e nyilatkozatra a fejüket csóválták. —

Megesik ez az embernél, ha különösen szónoki hévtől elragadtatva kezd beszédébe.

De ha Gyulafehérvár fejlődését akarja megakadályozni, elébe áll e város jó akaró közönsége s elébe állanak azok, kik elismerik, hogy Alsófehérmegyének kereskedelmi és ipartekintetében fejlődő városa egyedül Gyulafehérvár.

Ez indította s talán annak köszönhetjük azon elhatározást is, hogy a vasuti alkalmazottakgyermekei részére egy tápintézet állíttassék fel, — mely mindenestre kezdeményezője annak, hogy a jövőben Gyulafehérvárnak eddigi fejlődése nagyobb arányban mozdíttassék elő.

A második, a mely szintén nem kevésbbé figyelemre méltó a pionir caszármának a városon leendő felépítése.

E két üdvös tárggyal foglalkozott városi képviselő testületünk e hó 12-én megtartott rendkívüli közgyűlésében: és sikerült mind a két tárgyat oly behatóan tanulmányozni és anynyira helyesen megoldani, hogy azok a város közönségének megterhelhetése nélkül létesíthetők lesznek.

A mi az első tárgyat illeti, különösen fontos városunkra nézve, — fontos először, mert ebből folyólag mintegy kényszerítve leszünk idők folytán más fontosabb intézeteket is felállítani — s mert a mi fővárosunk emelkedik.

És ezt köszönhetjük a kereskedelmi miniszter urnak, ki nem csak most, hanem ezelőtt is e város haladását mindig szem előtt tartotta. —

A második tárgyat illetőleg habár elvileg el van fogadva annak keresztül vitele, most találónk az időt annak elhatározására, hogy a sokszor említett gymnasium a városon építtessék fel.

Ha a róm. kath. status a fennlévő épületeket a katonai kincstárnak átengedné, ha az építkezésre szánt összeget az ezen épületekért kapandó összeghez csatolná; és ha a város képviselte egy bizonyos összeggel hozzá járulna, és végül ha a vallás és közoktatási minister ur is ezen építkezést anyagilag támogatná, azt hisszük, miként kaszárnák helyett egy teljes felszerelt gymnasium épületéhez juthatnánk, mely mellé a semminarium is elhelyezhető lenne.

Ez utóbbi tervet ajánljuk az intéző körök figyelmébe. —

Ezredéves kiállítás.

Az 1896-iki ezredéves kiállítás szervezési előmunkálatait lényegükben befejezték és most már a tulajdonképeni kiállítási munkák időszaka kezdődik. Az országos bizottság és a csoportbizottságok megállapították a kiállítás mindegyik osztályának programját és kereteit; — sok merész újító eszmét fogadtak el, nagyratörő ezélokot tűztek ki. A kiállítás ügyeit intéző kormányférfiak nem riadtak vissza semmi költségtől, hogy úgy az egész kiállítási terület, mint az egyes kiállítási épületek méltó színhelyei legyenek az országos évezredi versenynek, a megvalósítandó nagy eszméknek. A tavaszi idő beálltával száz meg száz munkáskéz jön mozgásba, hogy a városligetet átalakítsák az ezredéves kiállítás színhelyévé, a hol azután föl lehet építeni a csarnokokat, a melyek a nemzeti munka remekeit befogadják majd. Végül a kiállítási igazgatóság szétküldte már a bejelentési iver ezreit és minden városban, minden megyében működnek már aközeggek, a kik az egyes kiállítóknak megadják a szükséges utbaigazításokat. Most a nemzet munkásain a sor, hogy a kijelölt, kittizott kereteket betöltsék tehetségük és szorgalmuk eredményeivel, hogy bejelentsék az ész és a kéz remekeit, melyek bemutatásával tanusítani fogják, hogy ezer év multával, a műveltség milyen magas fokára emelkedett a nemzet, az ős termelés, az ipar, a kulturalis haladás minő alkotásai, vívmányai biztosítják a magyar államnak a második évezredet. A legutóbbi hetek eseményei elterelték az ország figyelmét az 1896-iki ezredéves kiállítástól. De ez az idő nem veszett kárba. A nemzeti lelkesedés hatalmas megnyilvánulása fölkelte az egész művelt világ érdeklődését és a nemzet minden fia most még inkább meg fogja ragadni az alkalmat, mely 1896-ban kínálkozni fog arra, hogy a világgal megismertettük a most megnyilatkozott erkölcsi erőnek szellemi és anyagi hatalmi eszközeit is. Az időpont most a legkedvezőbb. Most mikor az egész magyar nemzet anynyira

TÁRCZA

Románcz.

Szomorú szint ült a szegény ember háza.
Ott fekszik az asszony forró hideg lázba.
Rátekint urára, ránéz gyermekire,
Még egyszer felnyög... és elszál szelid lelke.
És teteme felett kesereg az ura:
„Istenem, Istenem, könnyörülj meg rajta!“

„Két gyermekem fekszik lázasan, beteg.
Ki gondozza őket...? Kicsoda, Istenem?
Ki viseli gondjuk? Szegény, szegény árvák.
Ki veszi ölébe, ki ad tiszta ruhát?
Hogyha szomjuhoznak, ki enyhíti szomjuk?
Istenem, Istenem könnyörülj meg rajtuk!“

Majd elhal a szava, zokogásba megy át,
Zokogva siratja gyermekei anyját!
... Künn a temetőben elhantolja szépen...
Indulna... de megáll ottan a sirszélen,
S feltör kebeléből, feltör rémségesen:
„Szegény feleségem, szegény feleségem!!..
Holler Lajos

Egy századdal előre.

Tegnap kártyát vetttem. — Nagyon hiszek a kártyába, soha életemben meg nem csalódtam; mert vagy vesztettem, vagy nyertem. — Így van a kártyavetéssel is, vagy igaz a mit jósol, vagy nem igaz; — de akármelyik áll, meg vagyunk elégedve, én is, meg a kártyavető czigányasszony is. — Ha beteljesedik, én

meg vagyok elégedve, ha be nem teljesedik, akkor meg a kártyavetőnő van megelégedve — mert látja, hogy neki is igaza van — vannak még bolond emberek is a földön. — Ezt ugyan nem tudom, melyik böles régen megmondta kártya nélkül. —

Tegnap éppen elémbe akadt újra egy ilyen jós, de abban különbözött a többitől, hogy ez politikában utazott. — Olyan jóslatokat mondott, hogy azt már még a legmérgesebb függetlenségi sem hitte volna el, még Pólonyi Géának sem. —

Ez a jós a mint előadja, hajdan képviselő volt, és pedig abból a fajtából, a kik egymás után lépnek ki minden pártból; úgy hogy végre csakugyan a legnagyobb pártatlan emberek lesznek. —

Falbnak volt iskolatársa; nem csoda, ha úgy megérzi az elemi csapásokat. — Előre megjósolta a a papoknak a polgári házasságot s ez által megnyerte a papgazdaasszonyok kegyét; másfelől éppen úgy megjövendölte, hogy a memorándistákat perbe fogják fogni. —

Előre remegett, a hatalmas hazafias tüntetéstől, a mely által a kath. klerus a korona kegyeit elfogja veszteni, s e jós lelke festette hogy jövőben a domok ormán fekete zászlót lenggetett a szél; míg a dogma könytől ragyogó szemekkel engedte meg, hogy az egyház oltárán lángra gyújtassák a bonfiui oltár tüze. —

A főrendiház karon fogva sétált jós lelke előtt a szociáldemokratákkal s a bankárok s egyháznagyok két marokkal szórták a világba kincseiket, hogy ne éhezzen senki se.

Mindent, mindent előre látott egész az oláh nagygyűlés össze nem gyűlhetéseig, sőt egy évszázaddal előbb olvasta azt a katolikus lapszámot, a mely czikjében solidaritást vállalt a román nemzeti párt vezetőivel.

Ez jósolta meg nekem a jövő századot s miután eddigi jóslatai beteljesedtek: én ezután hiszek neki.

Előlről kezdtük; kivetttem a jövő század társadalmát a kártyán; és milyen világpolitikai elemek merültek elém. Elveszett a haza fogalma; és az eszme szük volt annak a léleknek; a mely ezután egy rög helyett egy földgömbös után vágott. — Az a sok eszmény, a miután hasztalan kutattak millió meg millió tudósok, mind mind realisálva lett, még a falusi ember sem fizetett többé 10 kroat, hogy megnézhesse a repülő léghajót. — A gőz, a mai kor szekere, fogatja, hajtó ereje semmivé lön, felváltotta a villamosság; a föld, a lég; a zenith és nadir mind mind egy nagy villámtelepek ezután, a melyeknek igenleges vagy nemleges volta szerint, vonzódnak vagy távolodnak a tárgyak egymástól.

A távolságot megszüntette a sebesség, a közlekedési eszközök tökéletessége, a nyughatatlan emberi szellem nem pihen meg többé a faluja határán, hanem tovább tovább száll s megismeri az egyén helyett az emberiséget; s a vagyon helyett birtokába veszi a világot. —

A sebes röptű fecske, megbódul a repülő gépek tömkelegében s a vándor madár ha tova akar szállni, az emberi szellem szülte repülő óriások hátára áll. —

Megszűnik a hit; de helyébe lép a tudás. — Az ember közelebb száll az éghez; a világegyetem egy örök bolygó szemérvé lesz, a ki meglátja végtelen vándor utjában mind a titkokat, a mit eddig a tudatlanság homálya rejtett. — A láthatlan fenség közel szemlélt műveiben jelen meg; nem azért, hogy imádtassék, de hogy ismerje mindenki a mérhetlen hatalmat és tanulja tisztelni az erőt, a mely ajkára fagyasztja a káromlást, s néma bámullattá változtatja az imát.

egyesnek érezte magát, most gondoljon mindegyikünk arra, hogy a millesium ünnepén mivel fog a maga részéről hozzájárulni ahhoz, miszerint a nemzeti próbatétel a nagyszabású kerethez, a kitűzött célhoz, az év ezredenkint csak egyszer ismétlődő alkalomhoz méltó legyen. És már most szükséges, hogy mindegyik kiállító jelenkezzék, mert így egyrészt a kiállítónak kellő idejük marad, hogy a kerületi bizottságoktól utbaigazítást kérjenek és a bejelentett tárgyak kivitelére megfelelő gondot fordítsanak, más részt pedig a rendezéssel megbízott közegek gondoskodhatnak arról, hogy az ideje korán bejelentett kiállítási tárgyak kellőleg érvényesüljenek és a nemzeti munka millió és millió-remeke harmonikusán rendezett, minden részletében gondosan egybeillesztett egészet képezzen.

Itt-ott rebesgetnek közhíreket a kiállítás lezetes előadásáról. A leghatározottabban állíthatjuk, hogy ezeknek a mende-mondáknak semmi alapjuk sincs. Kiállítás-technikai szempontból semmi ok sincs az előadásra, mert az egyes-egyedül csak a kiadások növelését eredményezné. Egyesek bizonyos nagyszabású közmunkák befejeztétől akarnák függővé tenni a kiállítás megtartásának idejét. Ez képtelen kívánság; mert hatalmasan haladó Magyarországon most már mindig fognak nagy közmunkák folyni; de a magyar állam megalkotásának ezredik évfordulója úgy a mint a köztudalom azt megállapította: olyan mozzanat, a melyhez képest még a legnagyobb szabású közmunka is elenyészik. Tehát itt az ideje, hogy a nemzeti munka összes képviselői az alkalmat, a hol a hazafis felbuzdulást évezredre szóló alkotásban megtestesíthetik, siessenek megragadni és az 1896-iki millenniumi kiállításon bemutatandó remekeit, az illetékes közegeknél bejelenteni tovább ne készenek.

Sz. ad 194—1894. kig.

Felhívás!

Az alólírott iparhatóság az érdekelt köröket ezennel értesíti, hogy a gyulafehérvári kerületi betegsegélyző pénztár megalakult alapszabályai a nagyműveltségű kereskedelemügyi m. kir. Minister úrnak 1893. év augusztus hó 5-én kelt 52695—1893. VI. sz. rendeletével jóváhagyattak, és a pénztár az 1894. évi márczius hava 15-én működését az 1894. évi XIV. törvény-cikk értelmében megkezdte.

A gyulafehérvári kerületi betegsegélyző pénztár területe Alsóhegyvármegyét, Gyulafehérvár, Nagy-Enyed, Abrudbánya és Vizakna városaival együtt foglalja magában.

A kerület betegsegélyző pénztár székhelye Gyulafehérvár. Hivatalos órák: d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig.

Az 1891. évi XIV. törvény-cikk 26 §-a értelmében minden munkaadó, a kik a kerületi betegsegélyző pénztárba leendő belépésre kötelezett személyeket alkalmaznak, ezennel felhívattak ilyen náluk alkalmazott személyeket legkésőbb 1894. év május 15-ig és pedig: az első fokú iparhatóságnál, vagy a kerületi betegsegélyző pénztár irodájában kapható bejelentési lapok útján a gyulafehérvári kerületi betegsegélyző pénztárhoz czímezve bejelenteni.

A kerületi betegsegélyző pénztárhoz mindenki belépni köteles nemre, korra, és honpolgárságra való tekintet nélkül, ki ezen kerületi betegsegélyző pénztár területén lakik:

- valamely az ipartörvény (1884. XVII. t. cz.) alá eső foglalkozásnál, ide értve még ugyanazon törvény 183 §. d. e. f. pontja alatt felsorolt vállalatokat is;
- bányákban és kohókban vagy a bánya termékeket feldolgozó egyéb művekben, ugyszintén kőfejtő-, homok-kavics és anyagtermelő helyeknél;
- c.) nagyobb építkezéseknél;

A föld egy ideális nagy család, a melynek láthatatlan feje a szeretet kapcsával köti össze az egészet, megszűnik az irigység, a mindenség közös; a szellemé finomult idegek nem kívánják a földi dolgok durva izgatását. A hét fő bűn, bekerül a szellem muzeumába, s a jövő század nagypáinak meséiben nem borzalmat, csak kacaját fakaszt az unokák ajakán.

Nincs politika; a jövő emberei nem tartanak maguk helyett beszélő gépeket; a melyeket folytonosan táplálni kell a képtelenségek olajával, hogy ki ne fogyjon belőlök az a lüktető erő, a mely mesterségesen fejleszti azt a tömérdek oktalanságot, a minek nevet adni, még egy új világ szótára sem lesz képes.

Megváltozik minden, minden; csak a magyar marad a régi; az ő igaz érzelmeihez még a villamossággal fejlődő kor sem képes semmit tenni. Benne fog életet nyerni a hazafiság idealismusa; a mely körül mint mag körül jegecednek ki a nemzeteknek majd egy-egy olvadandó szeretete. És mindezeknek az ideáknak essentiájaként, a melyek az össz nemzetek nemes érzelmeiből destillálódnak, lesz egy symbolum állítva, egy nagy ember, a kit háromszáz év nemzettől s midőn megszülte vajdó százada, szelleme századokkal nyúlt előre a — jövőbe: — Kossuth Lajos alakja.

És akkor elmosódnak mind azok, a kik tagadták ő eszméit, elmosódnak örökre és lesz belőlök a mik most is: semmi k.

Xantus.

d.) vasuti üzemeknél és azok gyáraiban és műhelyeiben a postánál, táviradnál, távbeszélőnél;

e.) a hajózásnál és a hajó építésnél kötelezett;

f.) a fuvarozásnál, szállítmányozásnál, raktároknál és a kereskedelmi pénzézésnél oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, melynek egy munkanapra eső összege 4 forintnál nem magasabb és a kikkel a munkaadó, a munkábaálláskor világosan ki nem kötötte hogy az alkalmazás nyolcz nappal rövidebb időre terjed, a mennyiben a hivatolt törvény 28 §-ában felsorolt egyéb és a kerületben létező pénztárak egyikenél a törvényben meghatározott módon és mérvben betegség esetére biztosítva nincsenek.

Az állami, törvényhatósági, közséi, és közalapítványi vállalatoknál, ide értve az állami vasutakat, postát, távirad és a és a gyárakat is, végleges minőségben állandó fizetéssel alkalmazottak, nem kötelesek belépni esetenben, ha az ezeknél érvényben álló szolgálati rendtartások szerint betegség esetében is illetményeik részükre a betegség kezdetétől számítva legalább 20 héten át kijárnak.

A közlekedési vállalatok alkalmazottjai, mely vállalatok üzemköre több kerületi pénztárnak területére terjed ki, csak azon esetben válnak a jelen kerületi pénztár tagjaivá, ha a vállalat külön vállalatilag betegsegélyző pénztárt nem alakított, vagy ha a vállalat ezen pénztár kerületében tartja székhelyét, vagy az alkalmazottjainak ezen pénztárnál való biztosításába beleegeznek.

Önként beléphetnek a mennyiben a kerületi pénztár területén tartózkodnak:

- mindazon ipari és gyári alkalmazottak, kiknek alkalmaztatása 8 nappal rövidebb ideig tart;
- mindazon ipari vagy gyári alkalmazottak, kiknek évi fizetése, vagy bére 1200 forintnál, vagy napi fizetése illetve bére 4 forintnál nem magasabb;
- a házi iparosok;
- az önálló iparosok;
- oly mezőgazdasági vállalatok munkavezetői és munkásai, kiknek belépését a vállalkozó, az illető beleegezésével óhajtja;
- a biztosításra kötelezettek, valamint az önként belépett tagok családtagjai.
- cselédek, házalók és közönséges napszamosok.

Azok, a kik szabad elhatározásuk alapján belépni kívánnak, belépésüket a betegsegélyző pénztárnál azonnal bejelenthetik és pedig: az első fokú iparhatóságoknál és a gyulafehérvári kerületi betegsegélyző pénztár irodájában kapható bejelentési lapok felhasználásával.

A járulékok fizetésére való kötelezettség ezen felhívás kibocsátásának napjától számítatik.

A járulékok a megállapított átlagos, közönséges napi bér alapján, fizetéseknél a fizetés teljes összege veendő a ki-számításnak alapjául.

Az átlagos közönséges napibérek egy évi tartamra az alólírt iparhatóság által jelenleg következőképpen állapítottak meg:

A belépésre kötelezett segédekét illetőleg 4 frt., nők és 18 éven alóli alkalmazottak számára 1 frt.

Megjegyeztetik, hogy tanoncok, gyakornok és oly egyének után, kik bért egyáltalán nem, vagy csak csekély bért élveznek: a bér az illető községben 18 éven alóli szokásos bérösszeg szerint számítatik és a forintontként 2 krral számítandó pénztári járulékot, a mennyiben e tekintetben a szülővel, vagy gyámmal kötött szerződés másként nem intézkedik, a munkaadó egészén sajátjából fizeti.

Az önként belépő tagok a járulékot fizetik, ezenkívül az önként belépő tagok belépésük alkalmával 1 frt felvételi díjat tartoznak fizetni.

A biztosításra kötelezett, valamint önként belépettek azon családtagjai után, kik keresettel nem bírnak s a pénztárba belépni óhajtanak, a járulékok az átlagos közönséges napi bérösszeg felének alapján állapítottak meg.

Ha a fent felsorolt járulékok a kiadások fedezésére és a tartalékalap gyűjtésére elégtelenek, az igazgatóság, a járulékok emelése iránt a közgyűlésnek javaslatot tenni köteles.

A járuléki összegek utólagosan és rendszerint hetenként fizetendők be, mindazonáltal hatóságai vállalatoknál, vagy oly magánosoknál alkalmazottak tekintetében, kik fizetésüket havonként nyeri, a járulékok havonként fizetendők be.

A járulékok a kerületi pénztárnál fizetendők be, azonban a járulékok a m. kir. postatakarékpénztár chegve és clearing-forgalmára előírt szabályok betartása mellett, a postatakarékpénztár útján is befizethetők.

(Vége köv.)

Új találmányok és műszaki leírások.

Közlő, **Bergl Sándor** szabadalmi és műszaki irodája Budapest, VII. Erzsébet körút 38.

Villamos ellenállási szekrény. (Weston Ede new yorki lakos találmánya). Ezen ellenálló szekrényénél az áramzáró lemezek egy a kapcsolódugasz bedugására való lyukakkal ellátott tartólemez alatt vannak megerősítve olyezből, hogy azok a külső levegővel való közvetlen érintkezéstől meg legyenek óva.

A szarú ezüsttűzése. A szarú ezüsttűzésénél teljesen zsiradékmentessé lesz, és gallussav telített oldatával és azután 20 rész salétromsavas ezüstoxiddal 100 rész vízben való oldatával bemázolattatik. A mázolat föl váltva mindaddig ismétendő, míg a fekete szint gyöngye ezüstfény nem helyettesíti és ezután még egyszer bevonjuk ezüstoldattal. Az ezüsttűzést borkőoldattal való bedörzsölés fejezi be.

Kipróbált géptisztogatószer pépszerű alkotással a géprészek tisztán és fényesen tartására; 15 rész terpentinolaj, 25 rész stearinolaj, 20 rész finom fényező vörös, 45 rész legfinomabb állati szén, a keverékhez spiritust adunk míg bigfolyóvá lesz és aztán ecsettel a megtisztogatandó tárgyra és géprészekre viszszük. A szesz elpárolgása után e másolatot 45 rész állati szén és 25 rész fényező vörös hozzáadása mellett utána dörzsöljük. A tisztogatott részek aztán tisztákká és fényesekké lesznek.

Miniatűr gép. Egy párisi ember szokatlan kisterjedelmű gőzgépet készített el. Összsúlya gőzgépnek 5 gr., magassága $\frac{1}{8}$ cméter, kerülete $4\frac{1}{2}$ cméter. A dugattyú $\frac{1}{2}$ mm. nagyságú és néhány csepp viz elégséges a kazán megtöltésére és felhevítés után a gépnek megindítására. E játékszer aluminiumból van és 180 egyes 52 esávarral összekapcsolt darabból van szerkesztve. Látható ebből, hogy még mindig vannak emberek a kiknek elég fölösleges idejük és pénzük van, hogy

tudásukat és tehetségüket haszonnélküli játékokra tékozzolják.

Kávés kannák, melyek egyidejűleg tejet tartalmaznak. Darnhorn M. nürnbergi lakos készítési módja szerint, a közönséges alakú kávés kannából állnak, melynek belsejében egy a tej számára való osztály van. A kávétér közvetlen összeköttetésben van a kiöntési csúcsal, míg a tejűrből egy cső megy a kiöntő alsó részébe és ebből oldalt kiáll; e kiugrás egy szellentyűvel lesz elzárva, mely egy gombra gyakorolt nyomás következtében megnyílik és a tejet kibocsátja.

Hygienikus thea-fazék. Egy új találmány ez, melyet egy fejedelmi hölgy, Teck hercegnő már a chicagói kiállításba küldött. E találmánynál egyszerűen a kávéfazék elve van alkalmazva. A vizet a theanövényre öntik, mely egy külön, a tulajdonképpeni theafazék fölött elhelyezett edényben van, mely a viz keresztlutása után levétetik. Ily módon megvan akadályozva, hogy a theanövény a theával jusson a csészékbe, ugyszintén az összes káros hatású teatermészek távol tartatnak az italtól.

Gyors szappanképzést hideg úton akként ér el Katt Károly Hamburgban, hogy a zsiradék egy centrifugális keverék segítségével a lúggal vegyítettik és így a folyadékoknak oly finom elosztása és részecskéinek oly benső érintkezése következik be, hogy azonnal szappan képződik.

IRODALOM.

* **Kossuth Lajos győgmódja.** Basso-Arnoux doktor, Kossuth Lajos nagy hazánkfianak turini tartózkodása alatt tizenkét éven át volt bű és önfeláldozó orvosa, svédországi tanulmány-utja után egy mindenkit érdeklő könyvet írt a massageról és svédornázásról. Ezen győgmódot alkalmazta Kossuth Lajos és a könyv is a turini száműzöttnek van ajánlva, mint a mely az aggastyán életét évekkel meghosszabbította: Kossuth Lajos ezért egy rendkívül meglepő hangnű köszönő levelet írt Bassonak, mely bű másolata mellékelve van a könyvhöz s a czímlapot is Kossuth végszavai és aláírása disziti. A könyv Dr. Jutassy József fővárosi gyakorló-orvos kitérő fordításában jelent meg Dobrowsky és Franke budapesti könyvkiadóknál. A jövedelem fele a Kossuthszoboralap javára esik. Az izlésesen kiállított könyv ára 1 frt s kapható minden könyvkereskedésben. Magában a fővárosban oly nagy volt ezen mindenkit érdeklő könyv iránt a kereslet, hogy már második kiadás rendezése vált szükségessé.

* **Az „Olvasd” czímű hetilap,** mely szabadszellemű cikkeivel így a Kossuth-gyász alkalmával a királyhoz intézett nyílt levelével országos feltűnést keltett, folyó hó 15-ikétől kezdve mint politikai hetilap jelenik meg. Jövő száma közli a „Függetlenségi nyilatkozat”-ot. Kiadóhivatala Budapest, IV. ker., Koronaherceg-utca 6. sz. a. van. Előfizetési ára félévre 3 frt.

* **„Politikai tanügyi lap.”** Nemcsak hazánkban, de még az egész világon sem volt politikai tanügyi lap. Most már van ez is. A Nemzeti Iskola szerkesztője, Benedek Elek, egyttal e kitérő, minden irányban független szókimondó tanügyi lapnak a tulajdonosa is most letette a kaucziót, hogy a kormány tanügyi politikáját — tisztán politikai szempontból is — bírálhassa. Nemcsak a tanítóknak és tanároknak válik ez nagy előnyére, de a nemzeti kultúra szempontjából is föltűnő nagy fotosságú dolog, különösen ha, a miben nem is kétkedünk, a szerkesztő a politikai pártok fölé emelkedik s párttekinetek nélkül szolgálja a nemzeti kultúra érdekeit, a minthogy a nemzeti kultúra ügye nem is lehet pártkérdés.

— **Melyik lapra fizessünk elő?** Gazdag tartalmánál és nagyterjedelménél fogva a legolcsóbb magyar lap az „Egyetértés”, mely újévkor már 23-ik évfolyamába lépett. Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat amaz olcsó eszközeivel, melyekkel tele szokták kitérőlni a világot, hogy magának egyszerre, csakhamar újra eltűnő, új előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő színvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által iparkodik régi, jó hírnevét mint hazánk legelső rangú napilapja állandóan fentartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről évre maradóan meg is szaporítsa. Hogy ezt a célt elérjük, erre nézve legnagyobb támaszuuk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalon majdnem annyi betűt képes közölni, mint kisebb lapok három egész oldalon s így az Egyetértés egy rendes 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mint ha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünnepnapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12 — 20, illetőleg a kisebb alakban számítvá 36 — 60 oldalnyi terjedelmű. Csakis a lap ily nagy méretei teszik lehetővé, hogy az Egyetértés mindenről oly bő és részletes tudósításokat

kat közölhet, a milyeneket egy más lap sem nyújthat közönségének. Így általános ismeretes, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai e nemből a legfőbbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részlehatlanságnál fogva is, mely e tudósításokat minden pártszínezetű olvasó előtt is élvezetessé teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tárcza- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint a modern világirodalom remekeiből válogatva elsőrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400 — 500 nyomtatott, vagyis 40 — 50 rendes regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintetbe vesszük az Egyetértés mindenkor közéletünk kitérősegei és elsőrangú publicisták által írott vezércikkeit és egyéb politikai közleményeit, bő hírvortait, eredeti táviratait az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnaponként megjelenő s egy egy szaklapot pótló „Irodalom“, „Tanügy“ és „Mezőgazdaság“ című országos birtok rovátokait s a végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipari és mezőgazdasági rovatait (melyek immár a tökéletességnek oly fokát érték el és megbízhatók, hogy pl. most már tőzsdei kötések is eszközölnek az Egyetértés árfolyamjegyzései alapján bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes. Mindezen előnyök dacára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb: egész évre 20 frt, 1/2 évre 10 frt, 1/4 évre 5 frt, 1 óra 1 frt 80 kr. Előfizetések legcélszerűbben postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapesten intézendők.

— **Az otthon és a nagyvilág.** A tizenkilencedik század végén az ember már nem is tartja kényelmesnek otthonát, ha nincs meg benne a nagyvilágnak mindennapi kivonta: az újság. A nagyvilágnak és otthonnak nagy kibékítő munkájában nevezetes és érdekes lépéssel ment előre a Pesti Napló, mely most külön mellékletet, egy egész újságot szánt az otthon speciális érdekeinek. Ennek a mellékletnek Tűzhely körüli a címe. Irányzikkéknél kivül a szezon, a divat, a konyha, a szalon, a házi kertészet, kézimunka körében felmerült legújabb eseményekről és irányzatokról ad hírt. Nagy irodalmi és pedagógiai értéke van annak a rovatának, amely egyenesen a gyermekszobának szól s amelyben Móra bácsinak a nagynevetű kitűnő mesemondónak gyermekmeséi mellé gyermekjátékok leírásai, versek és sok egyéb olyan kedves kis dolgok sorakoznak, amelyek nemcsak a gyermekvilág kedélyét nemessítik és gyarapítják, hanem a bennük rejlő poézissal megkapják a felnőttek lelkét is. Mindenkinek a magáét ezt az elvet követi a Pesti Napló, mikor újabb az egyes szakkörök különleges érdekei tolmácsolásának heti mellékleteket szánt. Közlekedés című melléklete ebben a tekintetben uttörő. A közlekedés terén fölmerülő minden új eszmét, a forgalom terén történő minden eseményt, intézkedést, sőt még a tervezetteket is a Pesti Naplónak Közlekedés mellékleti ismerteti, megbeszéli. Nemcsak tudósításokat közöl, hanem irányt is ad és ezt az irányt, mint a tapasztalatok bizonyítják észreveszik és követik mértékadó helyen is. — S a Pesti Naplót ezek a különleges érdekek istápolásának számmellékleti idővel gyarapodni fognak, úgy hogy ez az újság fölöslegessé fogja tenni a szaklapok járatását. Ezek a mellékletek kivül a Pesti Napló terjedeleme és tartalomra is utolérhetetlen, sokat nyújt olvasóinak. Mint fentebb mondtunk az egész világot kivonatban. A politika és társadalom és kiváló sorban a magyar gazdasági élet három alkotó faktorának a mezőgazdaságnak, az iparnak és kereskedelemnek hivatott szószólója a Pesti Napló, a mely a lelkesedéssel kivül az alaposságát tartja legfőbb küzdő erejének, és ezért az alaposságért óriás áldozatokat hoz. Táviratainak, levelezéseinek és egyéb közleményeinek költségei akár mely törvényhatóság budgetjét fölemésztenék. A Pesti Napló nagy áldozatok árán elérte azt, hogy egy sorba állhat a világlapokkal s a magyar közönség dicsősége, hogy támogatásával ezt lehetővé tette.

Ujdonságok.

— **A Gyulafehérvárt** meg nem engedett oláh népgyűlésre vonatkozólag a soknemű föltreállítások kikerülése szempontjából legilletékesebb helyről nyert információk alapján kinyilvánítjuk, hogy a midőn a piacsterén mintegy 4000 román volt összegyűltve, a polgármesternél megjelent Patitia Rubin ügyvéd és azon kérelmet terjesztette elő, hogy minden katonai beavatkozás nélkül a rendőrfőnökkel az összegyűlt népet csendben szét fogja osztatni; ezután megjelent ugyan a polgármester előtt Iván Miklós esperes, kinek értésére lett adva, hogy ha a nép rövid egy negyed óra alatt szétszlatva nem lesz, katonai erővel fog az eltávolítani, — ki szintén megígérte azt, hogy szép csendben fog szétszlatni. — Előbb Patitia Rubin a rendőrkapitányval együtt eltávozott, és fölbívtá az összegyűlt népet, hogy mivel a gyűlés nincs megengedve oszlojanax

szét. — Később ugyan azt tette Iván Miklós is, s ennek folytán a nép minden csendőri közbelépés nélkül eltávozott.

— **Reinhold Olivér** m. kir. pénzügyigazgató a közigazgatási bizottságnak f. havi gyűlésén mutatta be magát rokonszenvesen, s ennek megfelelően is lett fogadva, szívélyesen üdvözlötve a fő- és alispán urak által is.

— **A kötelező polgári házasságról szóló törvényjavaslatot** 175 szótöbbséggel szavazta meg f. hó 12-én a képviselőház. Ily nagyszertű szavazás, midőn a 413 képviselőből csak 25 volt távol, s a horvát képviselők, miután Horvátországot e törvényjavaslat érintetlen hagyta, nem szavaztak, — legritkább esetek közé tartozik, s még ritkább az, hogy e többséghez minden politikai párt, főleg a szabadelvű és függetlenségi párt hozzájárult több kevesebb szavazathoz. Vármegyénkbeli képviselők u. m. dr. Mohay Sándor, b. Kemény Endre, b. Kempény Géza, Lukács László, dr. Szász Károly, liberálisán pártolták a törvényjavaslatot, gróf Bethlen Bálint a nagyenyedi és Ugron Zoltán a vizaknai kerület képviselői pedig ellene szavaztak. Hogy e tekintetben mennyire egyezett meg szavazatuk választóik többségének nézetével, ismeretes.

— **Fogadás.** Az egyházipolitikai javaslatok tárgyalása közben Dr. Náthán Bernát Dr. Téri Ödönnel fogadott az iránt, hogy szerinte a polgári házassági törvényjavaslatot százan alóli többséggel, fogja elfogadni a képviselőház, bármelyik vesztes fél köteles lemond a Hungária asztaltársaságnak vacsorát fizetni. — Mint tudva van a törvényjavaslat általánosságban 175 szavazattal lett elfogadva s így Dr. Náthán veszített, ki házi gazdai szeretettel hívta össze az asztaltársaság tagjait folyó hó 15 re az Europa szalodába rendezett vacsorára. — Nem kell említenünk, hogy a társaság a házi gazda szíves meghívásának a legnagyobb örömmel tett eleget. Dr. Náthán Bernát pedig meggyőzte barátait arról, hogy veszített fogadása felett nem szomorkodik, de sőt örvend. Nem kell említenünk azt, hogy a társaság a késő éjjeli órákig folyton a legjobb kedvben együtt maradt. — Ki fogadni szokott és vesztes lesz annak fizetni kell és Dr. Náthán ezek közé tartozik, csak az a kár, hogy ritkán fogad és így ritkán veszít. —

— **A régészeti társulat** f. év és hó 22-én d. u. 4 órakor a városház tanácstermében választmányi ülést tart.

— **Az utánzott hamis pénzzenek** forgalmára hívjuk fel a városi rendőrség figyelmét. Ilyen pénzzenek forgalma az utóbbi időben nagyon gyakori városunkban s különösen a forgalomból kivont 1/4 forintokkal történik sok visszaélés, a mi nagyon könnyen értékesíthető, mert sokban hasonlít a mai koronához. Pedig evvel mindenki, a ki azt korona értékben veszi át, kettős kárt szenved; először, mert 50 krt nem ér, másodsor, mert nem forgalomképes többé. Egy kis megrendszabályozás nem ártana.

— **Török János**, nagy-enyedi pénztári ellenőr eddig még ki nem puhatolható okból folyó hó 4-én éjjel eltávozott. Eltávozása előtt Sass Albert városi adótisztnek levelet írt, melyben tudatja, hogy egy nagyon fontos ügyben el kellvén utazni, ha lehet a gyors vagy a déli vonattal más nap visszajön. Ugyanezt írta édes anyjának is. Miután azonban nem jött meg sem 5-én sem 6-án, s az aggodó család által utánna küldött Sass Albert M. Vásárhelyről azt táviratozta, hogy Török János tovább utazott, Kovács Gyula polgármester 7-én feltűrtette a tanács és képviselő tagjai előtt a kézi pénztárt, melynek kulcsa az ellenőrnél volt, s ime a számadások szerinti pénzüsszeg a bizottság előtt hever hiány nélkül. Ugyancsak pontosan elkészítve fiókjában megtaláltattak az eladott erdőbeli fa és ágesomókról vezetett számadások, melyek a fa és ágesomó elárverezésnél jelen volt városi főerdész Dezső Zsigmond egyidejűleg vezetett jegyzékébe is fel vannak véve. Ezek szerint Török Jánost 1456 frt 62 kr. számadási költség terhelt, melyből 1420 frt egy vászon erszényben, — 47 frt 20 krt pedig a pénztári tartály alsó fa részében találtattott meg, mely hivatalos pénz tartására nem használható. Ezek szerint Török Jánost semmiféle tartozás nem terheli. Hogy mi indíthatta e csendes természetű, jó vagyoni helyzetben levő 31 éves embert ilyen rögtönös elhatározásra, hogy itt hagyja családját, vagyonát, hivatalát, eddig még ismeretlen helyre távozzék, valóban érthetetlen. Helyét a f. hó 14-én tartott városi gyűlés ideiglenesen Sass Albert adótisztval töltötte be.

— **A nagyenyedvárosi regale perben** a kolozsvári kir. ítélő tábla 100—1894. sz. alatt f. évi márczius 13-án kelt ítélettel feloldotta a gy. fehérvári kir. törvényszék ítéletét s kimondotta, hogy a felperesek arányosítási keresetének helyet ad s hogy Nagy-Enyed városában és határán a szesz, pálinka, bor, bormust és

sör italmérésére gyakorolt jog arányosításának a nagy-enyedi kebeles polgárok, Nagy-Enyed város, mint erkölcsi testület, a nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főtanoda, valamint a nagyenyedi minorita zárda között helye van. Aránykulcsul a kir. ítélőtábla a felperes kebeles-polgárok, valamint az alperesek részéről birt külső s belső birtokok területét állapítja meg azzal a hozzáadással, hogy az egyes jogosultak birtokainak kiszámításánál a közösből tett foglalások kihagyassanak és hogy a belső telkek területe háromszoros mennyiségben számíthatassék. Ez ítélettel egyetlen fél sem levén megelégedve, a mint balljuk mindenik felebbezést ad be a m. kir. Curiahoz.

— **Egy osinos házas telek eladó.** Hol? Megtudható e lapok kiadóhivatalában.

— **Rézgyár Budapest.** A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara felhívja az érdekelt gyárosok és tüzetulajdonosok figyelmét arra, hogy Chándócz G. kereskedelmi miniszter ur támogatása mellett egy nagyobb szabású rézgyárat létesített a technika jelen fejlettsége szerint s azt f. év kezdetén teljesen üzembe is helyezte. A jelzett gyártelep, mely mindenféle rézműveket (különösen pedig rézpléhet, rézcsöveket, rézrudakat, rézsodronyokat,) nagymennyiségben állít elő, egy nálunk még eddig teljesen új iparágat honosítván meg, nemzetgazdasági szempontból is teljes figyelmet érdemel és minden tekintetben pártfogásra érdemes.

— **Félmillio mellbeteg Magyarországon.** A fővárosi speciálisták közül többen nemrég dr. Löwinczy F. zöldfa-utczai gyógyintézetében tartott tanácskozányukon constatálták, hogy a roppantul elharapódzott tüdővérszt főleg a mellbeteg iskolás tanulók terjesztik társaiknak és ezek családi körének megragályozása által. Sürgőse szükségessé tehát az iskoláknak szakértői gyakoribb megvizsgálattása s a betegség előhaladottabb stadiumában levő tanulóknak távolmaradásra kényszerítettése.

— **Agyag ipari tanulók felvétele.** A kolozsvári állanilag segélyezett ipari szakiskolák f. évi május 1-től Horváth Károly műfazeakas vezetése alatt s a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara védnöksége mellett egy új osztálylyal, az agyag ipar gyakorlati műhelyével bővülnek ki. E műhely az ipari szakiskolákkal a szakrajzra és ellenőrzésre nézve szorosan összefügg. A műhely gyakorlati kiképzés végett fölvesz oly ifjakat, 1. a kik az elemi osztályokat már végezték s életük 12 évét túlhaladták, 2. a kik az első évben magukat élelmezni és ruházni képesek és 3. kötelezik magukat a 3 éves tanfolyam bevégezésére. A kik e tanfolyamot igénybe kívánják venni jelentkezzenek szóval, vagy írásban f. ápril hó 30-ig a kolozsvári ipar szakiskolák igazgatóságánál. (Főtér 7. sz. emelet.)

Nyilttér*)

Henneberg G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben, a privát megrendelőknek közvetlenül szállít: fekete, fehér és színes selyemszöveteket, méterenként 45 krtól 11 frt 65 krig postabér és vámmentesen, sima, csikos, koczkázott és mintázottakat, damasztot stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 különböző szín s árnyalatban). Minták postafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kr és levelezőlapokra 5 kr bélyeg ragasztandó.

* E rovatban megjelenő közleményekért semmi felelősséget nem vállal el a — Szerk.

HIRDETÉSEK.

Versenyajánlati hirdetmény.

Alulírott, mint a tövisi **Kátrovios Antal** csődtömeggondnoka közhírré teszem, miszerint nevezett csődtömeghez tartozó és összesen **2188 frt 6 krra beosült bolti áruk és egyéb ingók** a csődválasztmánynak folyó évi április hó 2 áról kelt határozata értelmében **versenyajánlat** (offert) útján **a legtöbbet ígérőnek — készpénzen eladatnak.**

Felhívtnak ennél fogva vásárolni szándékozók, hogy sajátkezüleg irt és aláírt kötelező ajánlataikat **folyó év, május hó 3-ig** alulírott tömeggondnok kezébe nyujtsák be, **mivel a későbbben beérkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.**

Kelt Nagy-Enyeden. 1894. évi április hó 4-ikén.

Dr. Gerasim Emil

ügyvéd, tömeggondnok.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.